

JACK BILBO

Una autobiografia

Els quaranta primers anys de la completa i íntima
història d'un Artista, Autor, Escultor, Marxant
d'Art, Filòsof, Psicòleg, Viatjant i Lluitador
Modern en favor de la Humanitat.

Traducció de Gabriel Mir

EDICIONS **DOCUMENTA** BALEAR

2019

setembre de 1933 amb trets de carrabiners. Però també és cert que Bilbo explica clarament la importància del contraban a tot Mallorca i que Joan March, *Verga*, era l'Al Capone mallorquí.

Hi ha altres afers difícils de comprovar, com són la seva coneixença del bisbe de Tarragona, assassinat durant la guerra, o de Gorguloff, assassí del president francès Paul Doumer i potser algunes més...

El personatge Bilbo, per tant, té les seves llums i les seves ombres, i per això es fa imprescindible afegir-hi alguns apunts que, a més de l'escrit del traductor i del text de Jordi Milà, ajudin a explicar l'evolució del text autobiogràfic que acabam de llegir i conèixer les diverses edicions que va tenir. No farem una comparació exhaustiva d'aquestes edicions, però sí que ens fixarem en les diferències existents sobre un dels afers més famosos en els quals es va veure involucrat Bilbo. Ens referim, és clar, al tema d'Al Capone, que apareixerà i desapareixerà en les seves biografies i deixarà pas a una llegenda que encara dura, pel que sembla.

La primera de les biografies és de 1937, publicada a Londres per la Cresset Press. És, per tant, una biografia escrita poc després de sortir de Catalunya durant la guerra. Aquí ja hi apareixen els capítols dedicats a Cala Rajada i a la Guerra Civil i, a més, afirma que encara que parla anglès amb facilitat, no té uns coneixements suficients per a escriure un llibre en aquesta llengua, i que, per tant, l'ha escrit en alemany.

Ens diu també a la mateixa nota d'autor [p. 11] que l'ha traduït a l'anglès amb l'ajuda de R. H. Beaumont, Hubert Griffith i L. Mohrenwitz. I ens assabenta d'un detall important, que algunes de les fotografies reproduïdes al llibre són de l'alemany Konrad Liesegang (1898-1977), un personatge rellevant —periodista, escriptor i fotògraf—, que deixarà fondes arrels a Cala Rajada.

En aquesta primera biografia hi ha escasses referències a la seva estada a Amèrica i, per tant, al nom d'Al Capone, però ens remet [p. 23] a la seva novel·la publicada en alemany el 1932 a Berlín amb el títol de *Ein Mensch wird Verbrecher, die Aufzeichnungen des Leibgardisten von Al Capone*. D'aquesta novel·la, se'n feren edicions en moltes llengües el mateix any 1932: en anglès amb el títol de

Carrying a Gun for Al Capone: The intimate Experiences of a Gangster in the bodyguard of Al Capone, a l'editorial Putnan; en italià *Al Servizio di Al Capone: esperienze personali di un Gangster*, publicat a l'editorial Bompiani i on el presenten com a «guardia del corpo di Al Capone»; en francès *Mémoires d'un gangster, garde du corps d'Al Capone*, a l'editorial Flammarion; en castellà es publicà el febrer de 1933 a l'editorial Fénix amb el títol *Al servicio de Al Capone*, que és la que hem pogut consultar fins ara.

La publicació de totes aquestes versions, i d'altres, del seu llibre va fer que no passàs penúries econòmiques durant una llarga temporada: «I again made a packet of money, bought a car, and decided to travel a bit. I took with me a charming girl from Cologne; a dress-designer. She was a grand girl, very intelligent and full of humour» [p. 82].

L'èxit va ser tan esclatant que fins i tot a Austràlia se'n feren ressò i quan publicà aquesta primera autobiografia, el diari de Melbourne *The Argus* (31 juliol 1937, p. 27) en va fer una crònica en què es rememorava la seva novel·la com si els fets que relatava fossin verídics: «Mr. Bilbo related his adventures as a gangster in Chicago», deia així de clar i contundent.

No ens ha de sorprendre, per tant, que Bilbo durant alguns anys no tan sols no desmentís la llegenda de la seva coneixença d'Al Capone, sinó que la incrementàs fent-se fotografies amb pistoles i capells en algunes entrevistes, perquè això li suposava un augment de les seves rendes que li permetien una vida *dissoluta* per tot Europa, sempre en bona companyia.

El 1948 publicà la segona autobiografia, sota el segell de The Modern Art Gallery, que ell mateix havia fundat a Londres el 1941, amb la pretensió de donar a conèixer i exposar els artistes que considerava *moderns*, tal com explica en un llibre titulat precisament *The Moderns*: «The title of this book might appear to be a paradox, as the period covered goes back almost hundred years. But the word "moderns" in connection with art also means progressiveness and creativeness. All these painters were in their and our time avant-gardistes [sic], and, like every avant-gardist, persecuted, ridiculed and misunderstood.» [Vincent 2005a:305] En resum, de Giotto a

Picasso, passant per impressionistes francesos, postimpressionistes, fauvestes, artistes britànics i exiliats alemanys.

Aquest llibre monumental és el que ha llegit el lector i hi trobam pràcticament el mateix que a la primera versió, però amb deu anys més d'*aventures* que la seva companya, Owo (Anna Elizabeth Boivie), va ajudar a traslladar a l'anglès. Aquest llibre, a més, va acompanyat de moltes fotografies, de retalls de diaris i de reproduccions de moltes obres plàstiques del mateix Bilbo, algunes de les quals en color i d'altres en blanc i negre.

Potser la diferència més cridanera és que confessa que mai no havia estat a Xicago, i que mai no havia conegut Al Capone. En un dels fotomuntatges del llibre [p. 11], on apareix amb una pistola, amb una pipa de fumar i amb una moneia, hi escriu a màquina:

«Man of mystery? Al Capone's bodyguard? Sorry – Never met Al Capone, never been to Chicago. Just a pose to please my publishers and públic.» Més endavant afegeix [p. 40]: «In this book I shall tell the truth, as far as it is possible for any human being to be truthful.»

Així les coses, Bilbo ens ve a dir que en aquesta autobiografia sí que dirà tota la veritat, sempre que sigui possible, és clar! Potser en la primera no diu gaires mentides, però tampoc no diu tota la veritat, perquè, com hem dit més amunt, la *veritat* sobre Al Capone queda, si més no, un poc a l'aire.

Finalment, ens referirem a la tercera autobiografia, publicada per Horst Erdmann Verlag el 1963, amb pròleg d'Henry Miller, titulada *Rebell aus Leidenschaft. Abenteurer, Maler, Philosoph*, la qual va tenir una edició de butxaca, també amb el text de Miller, a l'editorial muniquesta de Wilhelm Goldmann. Aquesta darrera és la que hem pogut consultar, com també la versió francesa d'Alexia Valembois publicada el 2014 per Les Fondateurs de Briques, amb el títol de *Rebelle par passion: une vie pour l'aventure*, que, a més, va acompanyada d'una petita correspondència entre Miller i Bilbo, per la qual ens assabentam que el pròleg és demanat el gener de 1963, i que Miller dona per fet que el llibre és una traducció de l'autobiografia de 1948, que ell ja coneix [p. 437]. El 16 de juny de 1965 Miller escriu a Bilbo que ja ha començat a llegir la nova versió alemanya, i que ha descobert que ho pot fer

fàcilment, ja que Miller era d'ascendència alemanya, i li proposa que el proper llibre sigui sobre els seus viatges *espacials*, tant els reals com els imaginaris [p. 439].

En aquesta versió desapareixen les referències a Dalí i el surrealisme («treballen amb el sensacionalisme com qualsevol fira d'atraccions barata»), com també les del bisbe de Tarragona i el licor Chartreuse.

Però la sorpresa més gran d'aquesta tercera versió autobiogràfica és que ara sí que *coneix* Al Capone, o el torna a *conèixer*. I, a més, ho fa utilitzant el text de la seva novel·la de 1932, que en la versió alemanya de 1965 és el capítol II «Mein Boß Al Capone» («Mon

boss Al Capone», en la versió francesa). Evidentment, no el reproduïx fil per randa, només alguns paràgrafs, però sí que es veu clarament que és la base del seu nou text i que fins i tot utilitza algunes de les mateixes expressions: «Stop and shut up!», o que és la mateixa quantitat de dòlars que portava al damunt, 2.700, el dia que l'assaltaren enmig del carrer.

Per tant, no ens queda més remei que, com ho fa el traductor, parlar d'una *veritat imaginativa* i admetre que ens trobam davant un autor que no ens ho posarà fàcil a l'hora de catalogar la seva obra. Potser, com jo mateix deia el 2010, «pensam que bàsicament Bilbo no ens va mentir perquè, com ja hem dit altres vegades, la literatura sempre és “veritat” i a vegades també és un joc que requereix jugadors intel·ligents com ho era el nostre lluitador per la humanitat».

Jutta Vinzent (2005a) ens aporta algunes claus més per a entendre el text i el *con-text* d'aquestes autobiografies, de la seva versemblança i de la relació i tensió entre el *jo* narrat i el *jo* històric. Fent referència a una conferència de Michel Foucault del 1969 ens parla que els autoretrats són *estudis psicològics*, i que, en realitat, cada autobiografia i cada retrat són una *ficció* i que hi ha una part contada que és real, però mesclada amb una altra que és *inventada*.

Sens dubte, és una interpretació que cal tenir present a l'hora de parlar tant del Jack Bilbo personatge com de l'escriptor i, com dèiem més amunt, s'ha de saber *jugar* al seu *joc* per no perdre's en disquisicions sobre un o sobre l'altre i, especialment, no «preocupar-se» gaire per les seves *intencions*, ni si són *bones* o si són *dolentes*.